Politike in instrumenti za načrtovanje prilaganja podnebnim spremembam

Podnebne politike, od globalne do lokalne

Ferdinando Franceschelli, Sogesid SpA - CReIAMO PA UTS akcijska smernica 5

CReIAMO PA

Per un cambiamento sostenibile

UNIONE EUROPEA
Fondo Sociale Europeo
Fondo Europeo di Sviluppo Regionale

Agenzia per la Coesione Territoriale

Presidenza del Consiglio dei Ministri
Dipartimento della Funzione Pubblica

MINISTERO DELLA TRANSIZIONE ECOLOGICA

PON GOVERNANCE E CAPACITÀ ISTITUZIONALE 2014-2020

SOGESID SPA
INGEGNERIA TERRITORIO AMBIENTE

«Večnivojski» pravni okvir na temo podnebnih sprememb

Il livello internazionale

Il livello dell'Unione europea

Il livello nazionale

Il livello regionale

Il livello locale

CReIAMO PA

Referenčni organi:

- WMO – Svetovna meteorološka organizacija
- IPCC: medvladni odbor za podnebne spremembe (ustanovljen s strani WMO/UNEP leta 1988)
- Sekretariat UNFCCC (ustanovljen na podlagi UNFCCC leta 1992)

Zavezujoči akti:

- UNFCCC, 1992 (1994): glavni namen je stabilizacija toplogrednih plinov
- Kjotski protokol, 1997 (2005): -5 % izpustov toplogredni plini glede na leto 1990
- Amandma iz Dohe, 2012 (2020)
- Pariški sporazum, 2015 (2016): temperature največ +2 °C/+1,5 °C v primerjavi s predindustrijsko dobo.

Nezavezujoči akti:

- Agenda 2030 in 17 ciljev trajnostnega razvoja (SDGs), 2015
- Sendai framework for Disaster Risk Reduction (2015-2030), 2015
- Izjava UNESCA o etičnih načelih v zvezi s podnebnimi spremembami, 2017
- Izjava G-20, 2021
- Končna izjava COP-26 Glasgow, 2021 (osnutek)

Glavna poročila IPCC-ja, izdana med leti 2018 in2021

CReIAMO PA

Novo poročilo prilagajanju IPCC-ja (pričakovano leta 2022)

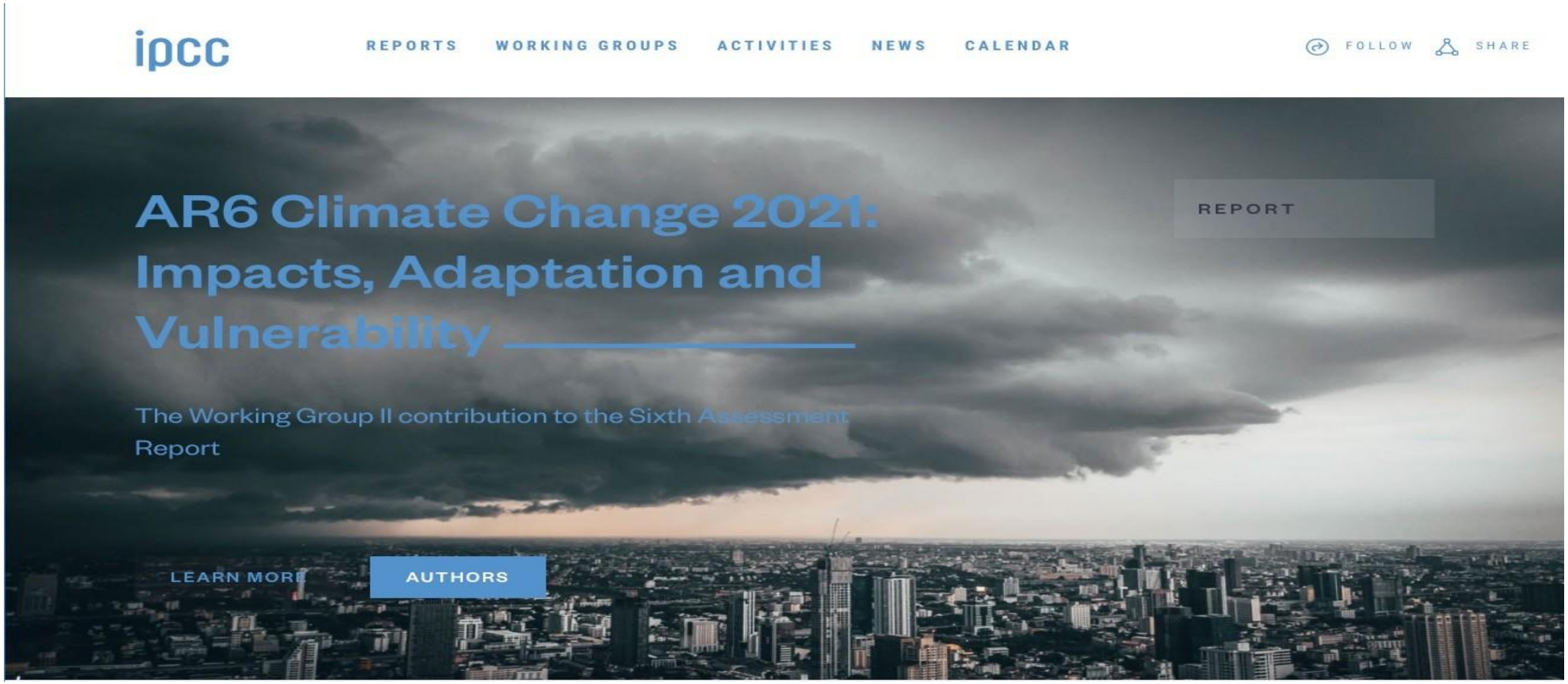

CReIAMO PA

Končna izjava G-20 v Rimu (2021)

G20 ROME LEADERS' DECLARATION

1. We, the Leaders of the G20, met in Rome on October 30th and 31st, to address today's most pressing global challenges and to converge upon common efforts to recover better from the COVID-19 crisis and enable sustainable and inclusive growth in our Countries and across the world. As the premier forum for international economic cooperation, we are committed to overcoming the global health and economic crisis stemming from the pandemic, which has affected billions of lives, dramatically hampered progress towards the achievement of the Sustainable Development Goals and disrupted global supply chains and international mobility. With this in mind, we express our profound gratitude to the health and care professionals, frontline workers, international organizations and scientific community for their relentless efforts to cope with COVID-19.

2. Underlining the crucial role of multilateralism in finding shared, effective solutions, we have agreed to further strengthen our common response to the pandemic, and pave the way for a global recovery, with particular regard to the needs of the most vulnerable. We have taken decisive measures to support Countries most in need to overcome the pandemic, improve their resilience and address critical challenges such as ensuring food security and environmental sustainability. We have agreed upon a shared vision to combat climate change, and taken important steps towards the achievement of gender equality. We have also further advanced in our common efforts to ensure that the benefits of digitalization are shared broadly, safely and contribute to reducing inequalities.

3. **Global economy.** Over 2021, global economic activity has been recovering at a solid pace, thanks to the roll-out of vaccines and continued policy support. However, the recovery remains highly divergent across and within countries, and exposed to downside risks, in particular the possible spread of new variants of COVID-19 and uneven vaccination paces. We remain determined to use all available tools for as long as required to address the adverse consequences of the pandemic, in particular on those most impacted, such as women, youth, and informal and low-skilled workers, and on inequalities. We will continue to sustain the recovery, avoiding any premature withdrawal of support measures, while preserving financial stability and long-term fiscal sustainability and safeguarding against downside risks and negative spill-overs. Central banks are monitoring current price dynamics closely. They will act as needed to meet their mandates, including price stability, while looking through inflation pressures where they are transitory and remaining committed to clear communication of policy stances. We remain vigilant to the global challenges that are impacting on our economies, such as disruptions in supply chains. We will work together to monitor and address these issues as our economies recover and to support the stability of the global economy. We commit to advancing the forward-looking agenda set in the G20 Action Plan as updated in April 2021 and we welcome the launched under Saudi Presidency. We highlight the importance of parties to UNCLOS making progress as soon as possible in the ongoing negotiations for an ambitious and balanced international legally binding instrument under UNCLOS on the conservation and sustainable use of marine biodiversity of areas beyond national jurisdiction. In the context of the Antarctic Treaty System, we fully support, and encourage further progress to implement the long-standing commitment of the Commission for the Conservation of Antarctic Marine Living Resources (CCAMLR), recognizing Marine Protected Areas (MPAs) can serve as a powerful tool for protecting sensitive ecosystems representative of the Convention Area, in particular in East Antarctica, the Weddell Sea and in the Antarctic Peninsula. We reaffirm our commitment to prohibit fishing subsidies that contribute to overfishing and overcapacity, in line with the SDGs. In line with the Osaka Blue Ocean Vision, we reaffirm our commitment to end Illegal, Unreported and Unregulated fishing and to address marine plastic litter, building on the initiatives conducted, inter alia, by the UNEA, in view of strengthening existing instruments and developing a new global agreement or instrument.

19. Acknowledging the urgency of combating land degradation and creating new carbon sinks, we share the aspirational goal to collectively plant 1 trillion trees, focusing on the most degraded ecosystems in the planet, and urge other countries to join forces with the G20 to reach this global goal by 2030, including through climate projects, with the involvement of the private sector and civil society.

20. **Cities and Circular Economy**. We commit to increase resource efficiency, including through the G20 Resource Efficiency Dialogue and recognize the importance of cities as enablers of sustainable development and the need to improve sustainability, health, resilience and well-being in urban contexts as underlined by the Habitat III New Urban Agenda. With the involvement of businesses, citizens, academia and civil society organizations, we will enhance our efforts towards achieving sustainable consumption and production patterns and management and reduction of emissions, including by adopting circular economy approaches, and will support local actions for climate mitigation and adaptation. We endorse the G20 Platform on SDG Localization and Intermediary Cities, with the support of the OECD and UN-Habitat. We will support intermediary cities in adopting integrated and inclusive urban planning; accelerating their transitions towards clean and sustainable energy and sustainable mobility for all; improving waste management; fostering empowerment and decent work for women, youth, migrants and refugees; assisting disabled and elderly persons; enhancing food systems sustainability; and enabling more equitable access to digital innovations. Partnerships like the Coalition for Disaster Resilience Infrastructure could act as a vehicle to accelerate this agenda.

21. **Energy and Climate**. Responding to the call of the scientific community, noting with concern the recent reports of the IPCC and mindful of our leadership role, we commit to tackle the critical and urgent threat of climate change and to work collectively to achieve a successful UNFCCC COP26 in Glasgow. To this end, we reaffirm our commitment to the full and effective implementation of the UNFCCC and of the Paris Agreement, taking action across mitigation, adaptation and finance during this critical decade, on the basis of the best available scientific knowledge, reflecting the principle of common but differentiated responsibilities and respective capabilities, in light of different national

CReIAMO PA

Končna izjava COP-26 (osnutek z dne 10. 11. 2021)

DRAFT TEXT
on

Decision 1/CP.26

Version 10/11/2021 05:48

Draft COP decision proposed by the President

The Conference of the Parties,

Emphasizing the importance of multilateralism and the Convention, and the crucial role of international cooperation in addressing climate change and its impacts,

Acknowledging the devastating impacts of the coronavirus disease 2019 pandemic and the importance of ensuring a sustainable, resilient and inclusive global recovery, showing solidarity particularly with developing country Parties,

Recognizing the important advances made through the UNFCCC multilateral process since 1994, including in the context of the Convention, the Kyoto Protocol and the Paris Agreement,

Expressing appreciation to the Heads of State and Government who participated in the World Leaders Summit in Glasgow and for the increased targets and actions announced and the commitments made to work together and with non-Party stakeholders to accelerate action in key sectors by 2030, noting that some Parties chose to endorse the Glasgow Leaders' Declaration on Forests and Land Use[1] and the Breakthrough Agenda,[2]

Recognizing the important role of civil society, including youth and indigenous peoples, in addressing and responding to climate change, and highlighting the urgent need for action,

Also recognizing the global interlinked crises of climate change and biodiversity loss, and the critical role of nature-based solutions and ecosystem-based approaches in delivering benefits for climate adaptation and mitigation,

I. Science

1. *Recognizes* the importance of the best available science for effective climate action and policymaking;

2. *Welcomes* the contribution of Working Group I to the Intergovernmental Panel on Climate Change Sixth Assessment Report and looks forward to the related forthcoming Intergovernmental Panel on Climate Change reports;

3. *Expresses alarm and concern* that human activities have caused around 1.1 °C of global warming to date and that impacts are already being felt in every region;

4. *Stresses* the urgency of increased ambition and action in relation to mitigation, adaptation and finance in this critical decade to address gaps between current efforts and pathways in pursuit of the ultimate objective of the Convention and its long-term global goal;

II. Adaptation

5. *Notes with serious concern* the finding from the contribution of Working Group I to the Intergovernmental Panel on Climate Change Sixth Assessment Report that every additional increment of global warming worsens climate and weather extremes and their impacts on people and nature;

[1] Available at https://ukcop26.org/glasgow-leaders-declaration-on-forests-and-land-use/.
[2] Available at https://ukcop26.org/cop26-world-leaders-summit-statement-on-the-breakthrough-agenda/.

6. *Recognizes* that adaptation needs will continue to increase with the severity of impacts in line with rising temperatures;

7. *Emphasizes* the urgency of scaling up action and support to enhance adaptive capacity, strengthen resilience and reduce vulnerability to climate change in line with science and the priorities and needs of developing country Parties;

8. *Welcomes* the national adaptation plans submitted to date, which enhance implementation and understanding of adaptation actions, and *urges* Parties to further integrate adaptation into local, national and regional planning;

9. *Invites* the Intergovernmental Panel on Climate Change to present to the Conference of the Parties at its twenty-seventh session (November 2022) the findings from the contribution of Working Group II to its Sixth Assessment Report relevant to assessing adaptation needs and *calls upon* the research community to further the understanding of global and local impacts of climate change, response options and adaptation needs;

III. Adaptation finance

10. *Notes with serious concern* that the current provision of climate finance for adaptation is insufficient to respond to worsening climate change impacts in developing country Parties;

11. *Urges* developed country Parties to urgently scale-up their provision of climate finance for adaptation so as to respond to the needs of developing country Parties;

12. *Calls* upon the private sector, multilateral development banks and other financial institutions to enhance finance mobilization in order to deliver the scale of resources needed to achieve climate plans, particularly for adaptation, and *encourages* Parties to continue to explore innovative approaches and instruments for mobilizing finance for adaptation from private sources;

13. *Welcomes* recent commitments made by many developed country Parties to increase their provision of climate finance to support adaptation in developing country Parties in response to their growing needs;

14. *Also welcomes* the contributions [of USD 413 million] to the Least Developed Countries Fund, which significantly exceed its mobilization target and represent significant progress compared with previous efforts;

IV. Mitigation

15. *Reaffirms* the long-term global goal to hold the increase in the global average temperature to well below 2 °C above pre-industrial levels and to pursue efforts to limit the temperature increase to 1.5 °C above pre-industrial levels;

16. *Recognizes* that the impacts of climate change will be much lower at the temperature increase of 1.5 °C compared to 2 °C and resolves to pursue efforts to limit the temperature increase to 1.5 °C, recognizing that this requires meaningful and effective action by all Parties in this critical decade on the basis of the best available scientific knowledge;

17. *Also recognizes* that limiting global warming to 1.5 °C by 2100 requires rapid, deep and sustained reductions in global greenhouse gas emissions, including reducing global carbon dioxide emissions by 45 per cent by 2030 relative to the 2010 level and to net zero around mid-century;

18. *Invites* Parties to consider further opportunities to reduce non-carbon dioxide greenhouse gas emissions;

19. *Calls upon* Parties to accelerate the phasing out of coal and subsidies for fossil fuels;

20. *Emphasizes* the critical importance of nature-based solutions and ecosystem-based approaches, including protecting and restoring forests, in reducing emissions, enhancing removals and protecting biodiversity;

CReIAMO PA

Nivo Evropske unije

Glavni referenčni organi v EU podnebne akcije so:

- Evropska komisija – Glavna direkcija za podnebje
- Evropska agencija za okolje
- Joint Research Center

CReIAMO PA

Pravni okvir v Evropski uniji (izbrani akti)

- **2003** - Direktiva 2003/87, ki ustanavlja EU ETS (trgovanje z emisijami ogljika) je bistveni akt, s katerim se je začela politika EU za boj proti podnebnim spremembam z zmanjšanjem emisij na osnovi sistema "trgovanja z dovoljenji", ki mora biti stroškovno učinkovit.
- **2018** – Uredba 2018/1999 o upravljanju z energijo in podnebne akcije v Evropski uniji.
- **2019** - Evropski Zeleni dogovor: Nova strategija rasti v EU, ki je namenjena zagonu preoblikovalnega procesa EU v družbo z ničelnim vplivom na okolje ter v pravično in uspešno družbo s sodobnim gospodarstvom, ki bo učinkovito in konkurenčno glede na obstoječe vire.
- **2020** - Evropski klimatski pakt, ki v podnebne akcije vključuje posameznike, skupnosti in organizacije.
- **2020** - Sporočilo "Bolj ambiciozen podnebni cilj za Evropo" za zmanjšanje emisij toplogrednih plinov vsaj za 55 % do leta 2030.
- **2020** - Uredba (EU) 852/2020 o klasifikaciji eko-kompatibilnih gospodarskih dejavnosti oziroma klasifikaciji dejavnosti, ki jih je mogoče upoštevati kot trajnostne politike, usklajene z okoljskimi cilji in nekaterimi socialnimi vidiki Evropske unije.
- **2021** - Delegirana uredba, ki dopolnjuje Uredbo (EU) 852/2020.
- **2021** - Strategija EU za prilagajanje podnebnim spremembam do leta 2050 (objava Sporočilo o prilagajanju podnebnim spremembam. 2013)
- **2021** - Uredba (EU) 2021/1119 (Evropski podnebni zakon) za doseganje podnebne nevtralnosti do leta 2050.
- **2021** – Paket "Pripravljeni na 55 %" z zakonodajnimi predlogi, s katerimi bi do leta 2030 dosegli Zeleni dogovor, zlasti 55-% zmanjšanje emisij toplogrednih plinov glede na leto 1990.

CReIAMO PA

Nacionalni nivo:

Referenčni organi: Ministrstvo za ekološko tranzicijo, Višji inštituta za varovanje in raziskovanje okolje, *ItaliaMeteo*

Mednarodne obveznosti na osnovi ratificiranih mednarodnih listin:

- UNFCCC, Kjotski protokol, Amandma iz Dohe, Pariški sporazum

Obveznosti na osnovi članstva Italije v Evropski uniji:

- Evropska direktiva trgovanju s pravicami do emisij toplogrednih plinov, PNIEC - Nacionalni načrt dopolnjen za energijo in klimo, Uredba o taksonomiji, Evropski podnebni zakon itd.

Druge mednarodne obveznosti in obveznosti iz EU:

- Agenda 2030 in 17 ciljev trajnostnega razvoja (SDGs)
- Zeleni dogovor
- Strategija EU za prilagajanje podnebnim spremembam (2013, 2021)

Sprejeti akti ali eventualno v prihodnosti sprejeti akti o internem planu:

- SNAC - Nacionalna strategija prilaganja podnebnim spremembam, 2014
- Nacionalni načrt za prilagajanje podnebnim spremembam (v fazi sprejemanja, trenutno predložen v strateško okoljsko presojo)
- Načrt za ekološko tranzicijo (predlog)

CReIAMO PA

Temperaturne anomalije v Italiji

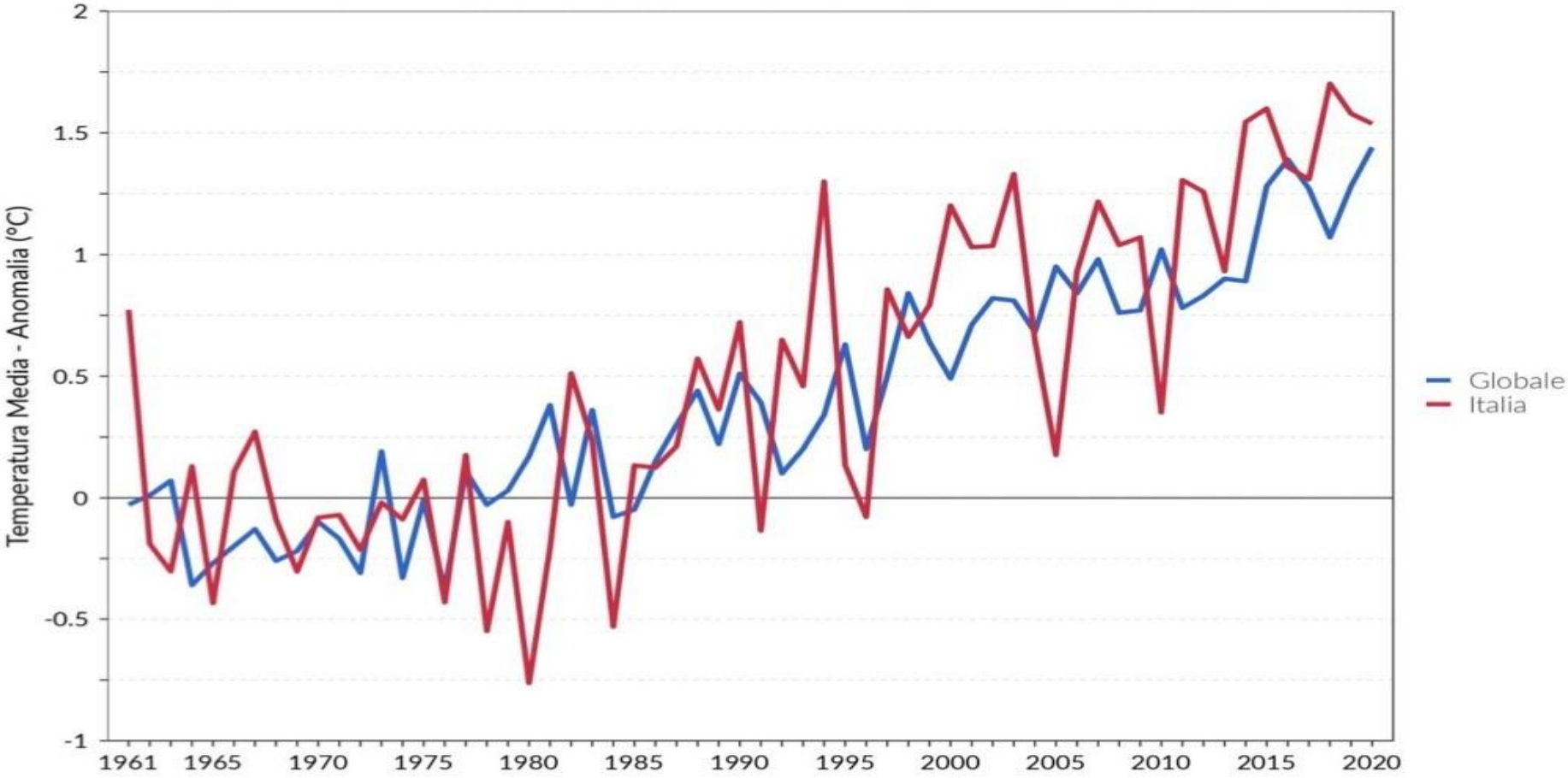

Figura 2.1: *Serie delle anomalie di temperatura media globale sulla terraferma e in Italia, rispetto ai valori climatologici normali 1961-1990. Fonti: NCDC/NOAA e ISPRA. Elaborazione: ISPRA.*

CReIAMO PA

Vir: ISPRA (2021), Kazalniki podnebja v Italiji za leto 2020

Prispevek Agende 2030 in izvedbenih instrumentov trajnostnega razvoja podnebnim akcijam

- Mednarodni nivo: Agenda 2030 in 17 ciljev trajnostnega razvoja (sprejela Generalna sk 2015)
- Nacionalni nivo: Italija je sprejela usklajevalni mehanizem za izvajanje Agende 2030, Nacionalne strategija za trajnostni razvoj (sprejeta s Sklepom Medministrskega odbora za gospodarsko načrtovanje št. 108/2017), dopolnjen z «za vsaj triletno obdobje» (3. odst. 34. člena Uredbe z zakonsko močjo 152/06 - enotno besedilo Okolje).
- Regionalni nivo: «Dežele sprejmejo ... za celotno strategijo trajnostnega razvoja, ki je dosleden in določa spodbudo za izvajanje ciljev nacionalne strategije» (4. odst. 34. člena). Na primer regionalne strategije za trajnostni razvoj Dežele Ligurija in Dežele Lacij.
- Lokalni nivo: «Regije spodbujajo aktivnosti lokalnih uprav, ki tudi na osnovi postopkov lokalne Agende 21 sprejemajo dosledne strateške instrumente, ki lahko prispevajo k doseganju ciljev regionalne strategije (4. odst. 34. člena).

Opomba: «Strategije trajnostnega razvoja določajo referenčni okvir za okoljska vrednotenja v skladu z navedenim odlokom» (5. odst. 34. člena, enotno besedilo Okolje).

CReIAMO PA

OSREDNJA TOČKA

Instrumenti za prilaganje podnebnim spremembam v Italiji

CReIAMO PA

Pravni okvir za prilaganje podnebnim spremembam

Prilaganje podnebnim spremembam je urejen z mednarodnim pravnim okvirjem Evropske unije, države, regije in lokalne skupnosti.

Večina teh instrumentov pa ni zavezujočih.

Nekateri akti posebej urejajo področje prilagajanja, kot na primer Strategija EU za prilaganje podnebnim spremembam.

Nekateri akti bolj obširno urejajo prilaganje podnebnim spremembam, kot so na primer Okvirna konvencija Združenih

Mednarodni nivo → Okvirna konvencija Združenih narodov o podnebnih spremembah, Kjotski protokol, Sendai Framework, Pariški sporazum, Agenda 2030 in cilji trajnostnega razvoja, Konvencija o biološki raznovrstnosti, itd.

Nivo Evropske unije → Strategija EU za prilagajanje, evropski Zeleni dogovor, Podnebni zakon, Strategija EU za biološko raznovrstnost itd.

Nacionalni nivo → Nacionalna strategija prilaganja podnebnim spremembam, Nacionalni načrt za prilagajanje podnebnim spremembam (v fazi sprejemanja)

Lokalni in regionalni nivo → Strategije/regionalni načrti za prilagajanje, občinski načrti za prilagajanje, načrtovanje/vključevanje

CReIAMO PA

Mednarodni nivo prilagajanje podnebnim spremembam: v vloga dežel in lokalnih organov pri Okvirni konvenciji Združenih narodov o podnebnih spremembah

Okvirna konvencija Združenih narodov o podnebnih spremembah, 1992 (velja od leta 1994)

Predvideva zavezanost držav ukrepom za prilagajanje in omilitev sprememb

Države morajo izvajati in dopolnjevati nacionalne in po potrebi tudi **regionalne** programe za hitrejše prilaganje podnebnim spremembam (3.3. člen; točka b 4.1. člena; točka e 4.1. člena in 4.4. člen).

CReIAMO PA

Mednarodni nivo prilagajanja podnebnim spremembam: vloga regij in lokalnih organov pri Kjotskem protokolu

Kjotski protokol, 1997 (velja od leta 2005)

*Amandma iz Dohe, 2012 ⇢ dopolnjuje Kjotski protokol (leta 2020 opravljene ratifikacije, potrebne za veljavnost)

Potrjuje zavezanost držav ukrepom za prilagajanje in omilitev sprememb

Države so pozvane k izvajanju nacionalnih in **regionalnih** programov za prilagajanje *(točka b 101. člena, točka b(i) 10.1. člena, točka b (ii) 12.8. člena).*

CReIAMO PA

Mednarodni nivo prilagajanja podnebnim spremembam: vloga regij in lokalnih organov pri Pariškem sporazumu

Pariški sporazum, 2015 (velja od leta 2016)

7. člen v 14 odstavkih izpostavlja temo prilaganja podnebnim spremembam.

Prilaganje je treba izvajati preko večnivojskega upravljanja **lokalnih**, subnacionalnih, nacionalnih, **regionalnih** in mednarodnih danosti.

CReIAMO PA

Nivo EU prilagajanja podnebnim spremembam: vloga regij in lokalnih organov pri Strategiji za prilagajanje iz leta 2021

Oblikovanje Evrope, ki bo odporna proti podnebnim spremembam - Nova strategija EU za prilaganje podnebnim spremembam, 2021

(nadomešča prejšnjo Strategijo prilagajanja iz leta 2013).

Lokalni nivo je temelj za prilaganje, zato mora podpora EU prispevati h krepitvi lokalne odpornosti.

Strategije prilagajanja bodo ostale pomembni instrumenti, ki bi jih morali državni, regionalni in lokalni organi dodatno razvijati.

CReIAMO PA

Nivo EU prilagajanja podnebnim spremembam: vloga regij in lokalnih organov pri Strategiji za prilagajanje iz leta 2021

Nova strategija EU poudarja pomembnost iskanja rešitev in prehoda takšnega načrtovanja v izvajanje, pri čemer gradi temelje za višje cilje in skladnost politik o prilagajanju. V zakonodajo EU vključuje globalni cilj prilagajanja v skladu s 7. členom Pariškega sporazuma in akcijo "Boja proti podnebnim spremembam", ki prestavlja Cilj trajnostnega razvoja št. 13 Agende 2030.

1. Bolj pametno in inteligentno prilagajanja: spodbujanje poznavanja prilagajanja. Izboljšanje kakovosti in količine zbranih podatkov o tveganjih in izgubah v povezavi s podnebjem ter zagotovitev dostopnosti teh podatkov. Izboljšanje in širjenje platforme Climate-Adapt, ki jo bo spremljala opazovalna skupina s ciljem izboljšanja razumevanja podnebnih tveganj za zdravje.

2. Sistematično in celovito prilagajanje: v makrofiskalni politiki, na naravi temelječe rešitve, akcije za lokalno prilagajanje.

3. Hitrejše prilagajanje

CReIAMO PA

Nivo EU prilagajanja podnebnim spremembam: Evropski podnebni zakon (EU) 2021/1119 - velja od 29. julija 2021

5. člen – Prilaganje podnebnim spremembam:

Pristojne inštitucije Evropske skupnosti in države članice zagotavljajo neprekinjeno napredovanje pri izboljševanju sposobnosti prilagajanja s krepitvijo odpornosti in pri zmanjševanju ranljivosti zaradi podnebnih sprememb v skladu s 7. členom Pariškega sporazuma.

7. člen – Ocenjevanje nacionalnih ukrepov:

Do 3. septembra 2023 in zatem vsakih pet let bo Komisija ocenjevala skladnost zadevnih nacionalnih ukrepov za zagotavljanje napredka pri prilagajanju po 5. členu, pri čemer bo upoštevala nacionalne strategije prilagajanja - Komisija lahko pripravi PRIPOROČILA.

CReIAMO PA

Nacionalne strategije in načrti prilagajanja v Evropi

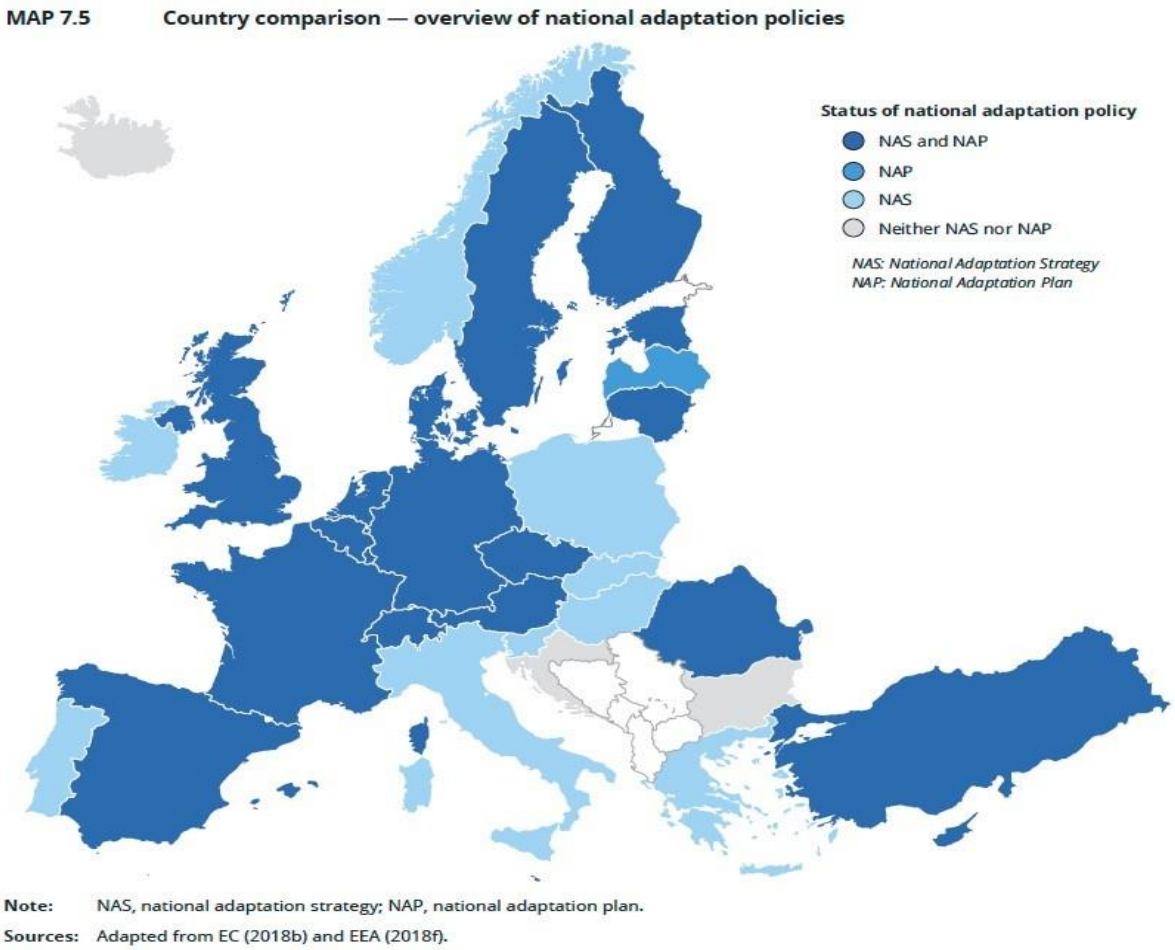

NAS: Italija, Grčija, Norveška, Poljska, Slovaška, Madžarska, Irska, Slovenija, Portugalska, itd.

NAP: Latvija

NAP in NAS: Francija, Nemčija, Avstrija, Švica, Belgija, Nizozemska, Združeno kraljestvo, Češka republika, Danska, Švedska, Finska, Romunija, Turčija, Španija, Litva, Estonija, Ciper itd.

Vir: SOER (State of the Environment Report) - 2020

CReIAMO PA

Nacionalna strategija prilaganja podnebnim spremembam

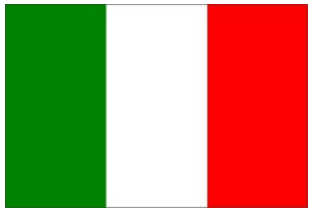

S Strategijo prilagajanja podnebnim spremembam EU iz leta 2013 je EU spodbudila države članice, ki še niso imele pripravljene strategije, k izdelavi svoje lastne nacionalne strategija prilagajanja, ki naj bo v skladu z nacionalnimi načrti za upravljanje tveganja naravnih nesreč in naj vključuje čezmejna vprašanja.

Leta 2012 so se pod institucionalno koordinacijo Ministrstva za okolje, prostor in morje (danes Ministrstvo za ekološko tranzicijo) in pod znanstveno koordinacijo Evropsko-sredozemskega centra za podnebne spremembe (CMCC) začela dela, ki so leta 2014 omogočila predstavitev Nacionalne strategije prilaganja podnebnim spremembam, ki je bila uradno sprejeta s Sklepom direktorjev št. 86 z dne 16. junija 2016 Glavne direkcije za klimo in energijo Ministrstva za okolje, prostor in morje (danes Glavna direkcija za klimo in energijo Ministrstvo za ekološko tranzicijo).

CReIAMO PA

Nacionalna strategija prilaganja podnebnim spremembam: priloženi dokumenti

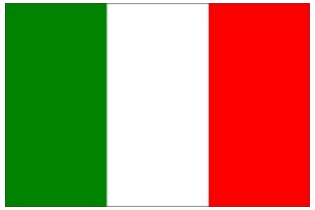

Nacionalna strategija prilaganja podnebnim spremembam je sestavljena iz treh priloženih dokumentov:

I) ZNANSTVENO-TEHNIČNO POROČILO Stanje poznavanje vplivov, ranljivosti in prilaganja podnebnim spremembam v Italiji.

II) TEHNIČNO-PRAVNO POROČILO Analiza zakonodaje Skupnosti in Italije, ki je pomembna za vplive, ranljivosti in prilaganje podnebnim spremembam v Italiji.

III) STRATEŠKI DOKUMENT: Elementi Nacionalne strategije prilaganja podnebnim spremembam

CReIAMO PA

Nacionalna strategija prilaganja podnebnim spremembam: vsebina in namen

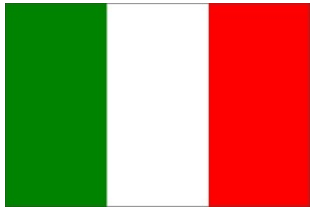

- ✓ Priprava NACIONALNE VIZIJE za soočanje z vplivi podnebnih sprememb
- ✓ Vsebuje REFERENČNI OKVIR za prilaganje podnebnim spremembam
- ✓ Določa SKLOP AKCIJ IN USMERITEV za soočanje z vplivi podnebnih sprememb

CReIAMO PA

Nacionalni načrt za prilaganje podnebnim spremembam

Nacionalni načrt za prilagajanje podnebnim spremembam (PNACC) je pripravljen, vendar še ni sprejet in je trenutno predložen v strateško okoljsko presojo.

PNACC bo predstavljal referenčni okvir za izvajanje akcij za prilagajanja na nacionalnem, deželnem in lokalnem nivoju, ki bo moralo potekati na celovit način z najboljšim kombiniranjem kratkoročnih in dolgoročnih ukrepov na različnih sektorjih.

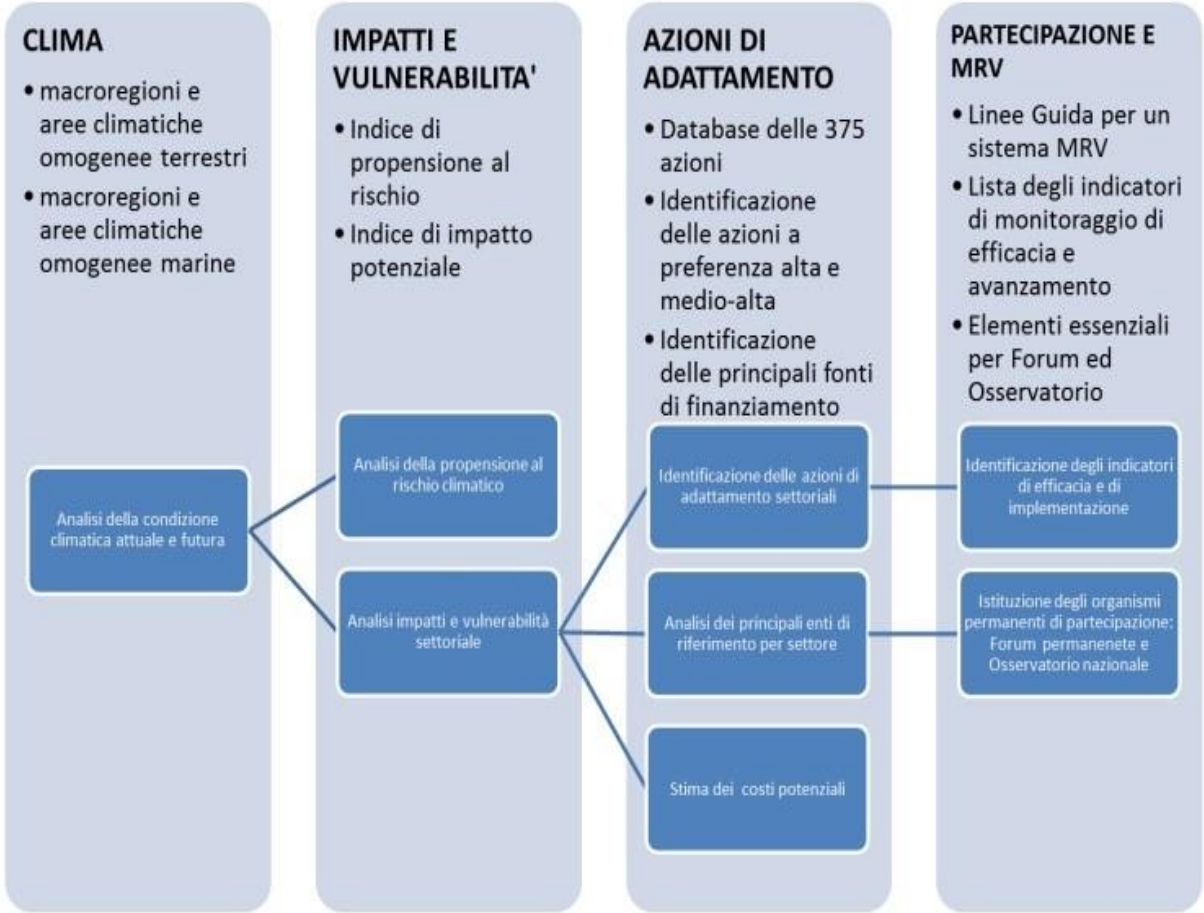

CReIAMO PA

La SNAC in il PNACC: razlike

Le differenze tra Strategia Nazionale di Adattamento (SNA) e Piano Nazionale di Adattamento (PNA)

Talvolta nella letteratura scientifica e nel linguaggio comunemente utilizzato dai decisori politici i due termini *Strategia Nazionale* e *Piano Nazionale* sono utilizzati indistintamente. Le esperienze maturate nei Paesi che hanno adottato una SNA e stanno dando attuazione ad un PNA, nonché la recente Strategia Europea di Adattamento ai Cambiamenti Climatici mostrano che si tratta di "oggetti" diversi. Mentre una SNA è tipicamente una "visione" strategica dell'adattamento a livello di Paese, un PNA è la modalità con cui la si persegue.

In particolare una SNA deve prevedere i seguenti elementi:

- coinvolgimento di decisori politici a livello istituzionale
- sensibilizzazione e coinvolgimento diretto di portatori di interesse ed esperti
- definizione dei principi e degli obiettivi generali per l'adattamento
- analisi e valutazione del rischio e vulnerabilità ai cambiamenti climatici a livello nazionale per settori rilevanti
- sviluppo di un approccio per affrontare le lacune cognitive e per gestire le eventuali incertezze
- individuare le opzioni di adattamento per i vari settori ed esplorare le eventuali buone pratiche e misure esistenti
- fornire un set di azioni ed indirizzi per costruire capacità adattiva in maniera efficiente dal punto di vista economico nei vari settori a scala nazionale
- revisione periodica dei contenuti della Strategia e periodica consultazione dei portatori di interesse.

Invece un PNA deve prevedere i seguenti elementi:

- individuazione degli attori principali a seconda della *governance* strutturale del Paese
- pianificazione ed allocazione delle risorse economiche necessarie previsioni di attuazione della SNA o parte di essa a seconda delle priorità individuate dalle istituzioni
- piano di monitoraggio e valutazione del processo di attuazione mediante indicatori di performance.

Vir: Castellari S. e al. (2014). Elementi Nacionalne strategije prilaganja podnebnim spremembam, Min. za okolje, prostor in morje, Rim

CReIAMO PA

Nacionalna strategija prilaganja podnebnim spremembam in dežele

SNAC - Nacionalna strategija prilaganja podnebnim spremembam, 2014 (sprejeta s Sklep. dir. št. 86 z dne 16. junija 2016 G. direkcije za klimo in en. Min. za okolje, prostor in morje (danes G. direkcija za klimo in en. Min. za ekol. tranz.)

Vsebuje vizijo nacionalne strategije o načinu soočanja z vplivi podnebnih sprememb in pojasnjuje sklop akcij, ki so izvedljive za zmanjšanje vpliva podnebnih sprememb na socioekomskih sektorjih in naravnih sistemih.

Vključevanje lokalnih uprav v okviru *večnivojskega upravljanja* je navedeno v splošnih načelih (odst. 1.2)

CReIAMO PA

Nacionalni načrt za prilaganje podnebnim spremembam in dežele

PNACC - Nacionalni načrt za prilagajanje podnebnim spremembam *trenutno predložen v strateško okoljsko presojo.

PNACC bo predstavljal referenčni okvir za izvajanje akcij za prilagajanja na nacionalnem, deželnem in lokalnem nivoju, ki bo moralo potekati na celovit način z najboljšim kombiniranjem kratkoročnih in dolgoročnih ukrepov na različnih sektorjih.

Pri "zaključnih strateških ocenah" Nac. načrt za prilagajanje klim. sprem. (stran 222) je priznana poglavitna vloga dežel, ki ni samo upravna, temveč se nanaša tudi na promocijo, razvoj in načrtovanje prilaganja podnebnim spremembam, npr. planiranje in izdelava deželnih načrtov (tudi s pomočjo specifičnih deželnih zakonov). Pokazala se je tudi priložnost za izbiro novih modelov za razvoj specifičnih strategij prilagajanja, zaradi česar je treba preseči pogosto neustreznost običajnih instrumentov za načrtovanje in planiranje na območju.

CReIAMO PA

Prilaganje podnebnim spremembam na deželnem nivoju

Nacionalne strategije in/ali specifični načrti prilagajanja

→ Dežela Lombardija: LG (2012) Strategija (2014), Akcijski dok. (2016)
Dežela Sardinija: Strategija (2019) Dežela Ligurija: Strategija pričakovana leta 2022
Dež. Abruci, Dež. Lacij, Dež. Marke: postopek se je začel

Strategije in/ali načrti za blažitev in prilagajanje

→ Dežela Emilija-Romanja: Strategija (2018)
Dež. Piemont: Sklep redne deželne skupščine 3.7. 17 št. 24 - 27.11.20 št. 66 za strategijo skupaj s prilagajanjem in blaženjem
Dežela Bazilikata: uradni postopek (uveden z Dež. zak. 32/2018) za strategijo skupaj s prilagajanjem in blaženjem

Vključevanje prilagajanja v deželne strategije trajnostnega razvoja

→ Dežela Umbrija: uradni postopek za vključitev strategije
Dežela Molise: uradni postopek (začetek leta 2019) za vključitev strategije
Dežela Lacij: vključena strategija

Vključevanje prilagajanja v deželno načrtovanje ali v druge instrumente, ki se prekrivajo s prilagajanjem

→ Poteka v različnih deželah. Npr. v deželi Sicilija:
- Deželna strategija delovanje za boj proti širjenju puščav (2019)
- Smernice za prilagajanje kmetijstva podnebnim spremembam (2020)

CReIAMO PA

Prilaganje podnebnim spremembam na lokalnem nivoju

Poglavitno vlogo pri izvajanju prilaganje podnebnim spremembam igrajo lokalni organi v okviru svojih pooblastil.

Pravno osnovo predstavlja:

- 114. člen, VI co. Ustava: "Občine, pokrajine, glavna mesta in dežele so avtonomni organi z lastnimi statuti, pooblastili in funkcijami v skladu z načeli, ki so določena v ustavi."
- 117. člen, III co. Ustava: ".. Občine, pokrajine in glavna mesta so pristojna za urejanje organizacije in izvajanja nalog, ki so jim dodeljene."
- 4. člen, I z dne 5. junija 2003, št. 131: "1. Občine, pokrajine in glavna mesta imajo zakonsko pristojnost v skladu z načeli, določenimi v ustavi. Zakonska pristojnost je statutarna in pravna pristojnost."

CReIAMO PA

Instrumenti prilaganja podnebnim spremembam na lokalnem nivoju

Lokalne strategije in/ali načrti prilagajanja	Občina Ancona: Načrt. prilagaj. Lokalni akcijski načrt (2013) Občina Bologna: Načrt prilagajanja mesta Bologna - Strategija lokalnega prilagajanja (2015)
Medobčinski načrti	Občine sedmih držav alpskega loka: Listina iz Budoie o prilagajanju v Alpah (2017) Apeninske občine: Apeninska listina (2018)
Vključevanje prilagajanja in odpornosti v agende trajnostnega razvoja glavnih mest	Uradni postopek začeli različni lokalni organi.
AKCIJSKI NAČRT ZA TRAJNOSTNO ENERGIJO	Leta 2019 je bilo 323 italijanskih občin v fazi pristopa, 325 jih je predstavilo ak. načrt za trajn. energijo in 89 jih predstavilo vsaj poročilo o monitoringu (Vir: ISTAT)

CReIAMO PA

Konvencija županov (“Covenant of Mayors”)

2008 – Konvencija županov je iniciativa, ki jo je sprožila Evropska komisija z namenom vključevanja in podpiranja županov pri doseganju ciljev EU v zvezi s podnebjem, energijo in napovedjo zmanjšanja toplogrednih plinov vsaj za 20 %, ki jo je treba uresničiti s pripravo in sprejemom Akcijskega načrta za trajnostno energijo.

2014 - Za angažiranje pri doseganju ciljev, ki so določeni v Strategiji EU za prilagajanje, in pri izvajanju strategij, načrtov in akcij za prilagajanje podnebnim spremembam je Komisija sprožila iniciativo "Župani se prilagajajo".

2015 - Da bi dosegli višjo stopnjo sinergije med politikami za blaženje in prilagajanje, so obe iniciativi “Konvencija županov” in “Župani se prilagajajo” združili v novo Konvencijo županov o podnebju in energiji (“Covenant of Mayors for Climate and Energy”).

2014 - Istočasno se je leta 2014 začel Kompakt županov (Compact of Mayors), ki je zagleda luč sveta na COP21 v Parizu. To je mednarodna koalicija mest, ki si prizadevajo za zmanjšanje izpustov ogljikovega dioksida in zvišanje odpornosti proti podnebnim spremembam.

2017 - Konvencijo županov o podnebju in energiji in Kompakt županov so združili v "Globalno konvencijo županov o podnebju in energiji" (“Global Covenant of Mayors for Climate and Energy”), ki deluje kot platforma na mednarodnem nivoju. Ta platforma poziva lokalne organe k določanju ciljev do leta 2030 in k pripravam ter predstavitvi Akcijskega načrta za trajnostno energijo in podnebje.

Vir: ISPRA, Stanje izvajanje Konvencije županov v Italiji, 2020

CReIAMO PA

Tri faze sodelovanja pri Konvenciji županov

Sodelovanje lokalnih uprav pri pobudi Konvencija županov predvideva tri faze:

- **pristop**, akt, s katerim župan občine, po potrjenem sklepu občinskega sveta ali enakovrednega organa, uradno potrdi sodelovanje uprave in obveznost izvajanja sledečih faz;
- **predstavitev akcijskega načrta (ak. načrt za traj. energijo/ak. načrt za traj. energijo in podnebje)** v roku dveh let za potrditev s strani organov, ki jih predlaga Konvencija županov (Joint Research Center Evropske komisije opravi ocenjevalno analizo. Ta korak zahteva predhodno pripravo osnovnega inventarja toplogrednih plinov (IBE) in v primeru Ak. načrta za traj. energijo in podnebje tudi vključitev mnenj o prilagajanju na osnovi ene ali več ocen tveganja in ranljivosti;
- **monitoring**, ki zajema preverjanje napredovanja izvajanja sprejetih obveznosti. Vsake dve leti je treba predložiti ustrezna poročila o monitoringu oziroma poročila o ukrepih (po dveh letih od predložitve načrta) kot tudi celotna poročila (po štirih letih od predložitve načrta).

Vir: ISPRA, stanje izvajanja Konvencij županov v Italiji, 2020

CReIAMO PA

Stanje izvajanja Konvencije županov v Italiji

Tabella 3 – *Stato di attuazione dell'iniziativa Patto dei Sindaci rispetto agli orizzonti al 2020 (PAES) e al 2030 (PAESC) (agosto 2019). Elaborazione su dati del Centro Comune di Ricerca (JRC) e successive revisioni, incrociati con dati ISTAT.*

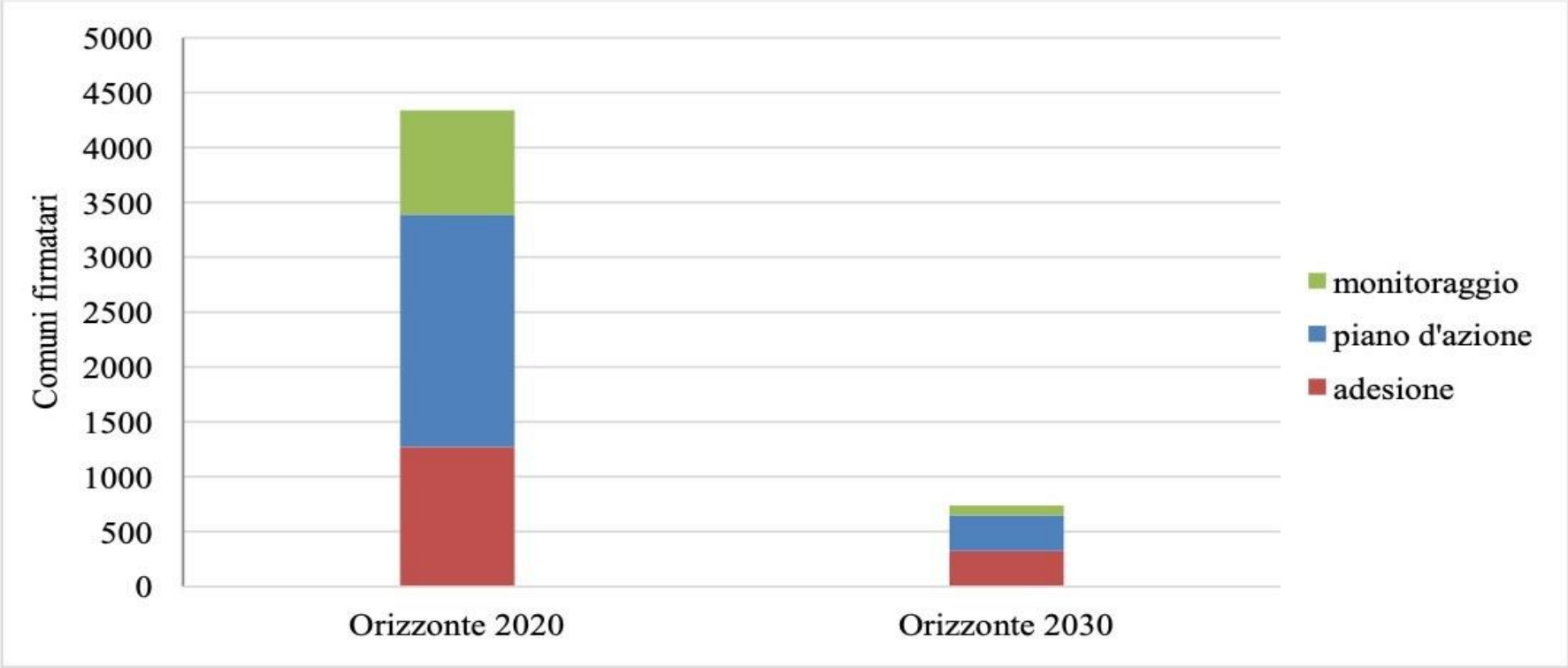

Vir: ISPRA, stanje izvajanja Konvencij županov v Italiji, 2020

CReIAMO PA

Nekaj podpornih instrumentov: platforme EU in ISPRA (Višji inštitut za varovanje in raziskovanje okolja) (v fazi oblikovanja) o prilaganje podnebnim spremembam

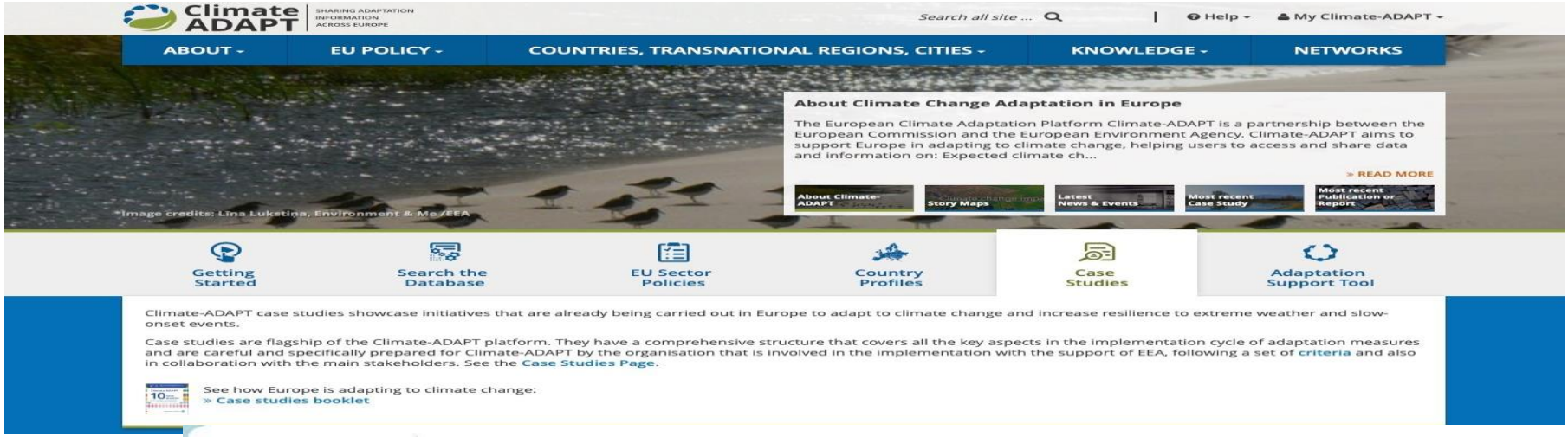

CReIAMO PA

Obveznost prilagajanja dežel in lokalnih organov v okviru večnivojskega upravljanja

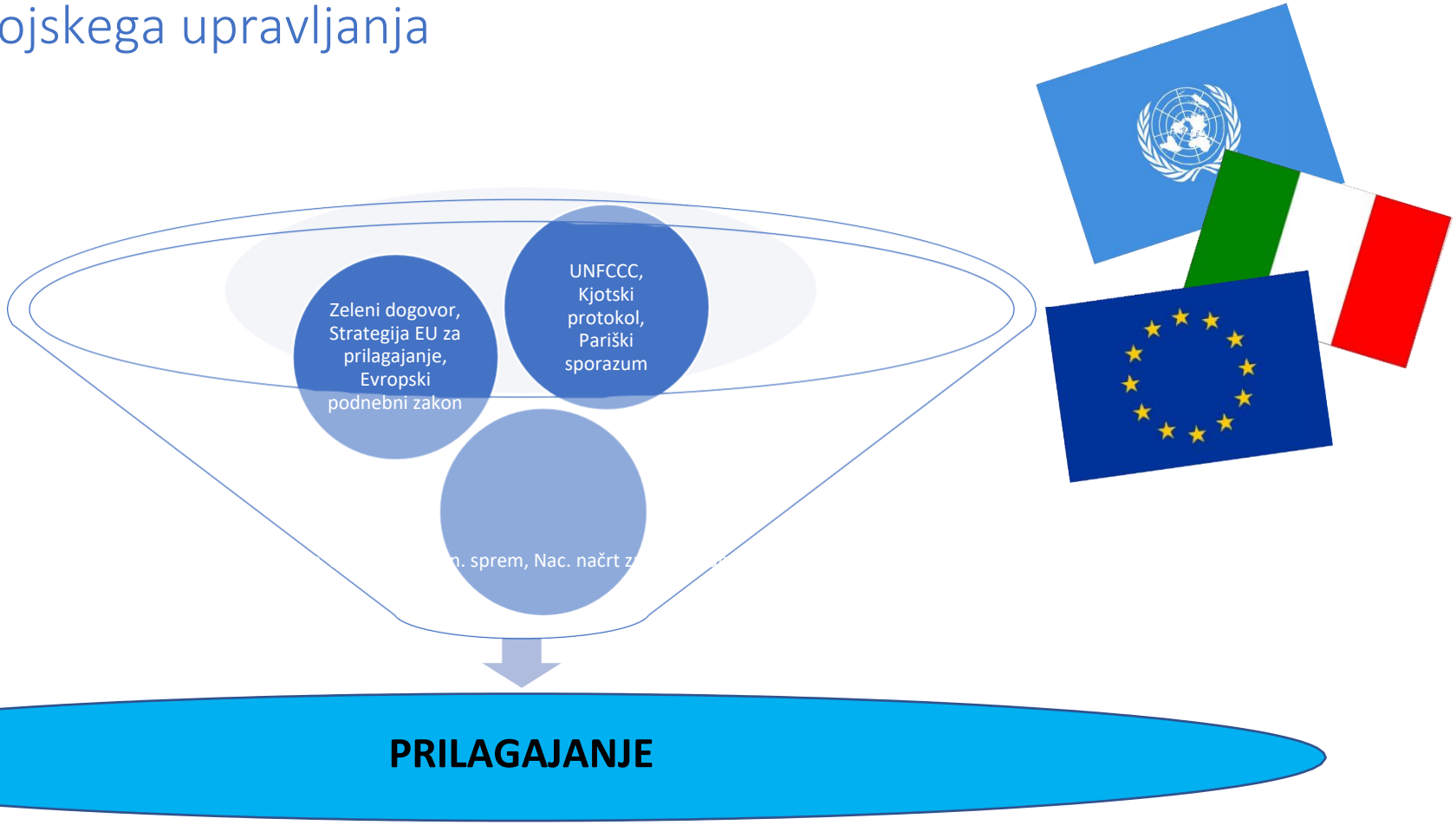

CReIAMO PA

Projekt CReIAMO PA i akcijska smernica 5 "Krepitev upravnih zmogljivosti za prilagajanje prilaganje podnebnim spremembam"

CReIAMO PA

Uradna pot nekdanje Glavne direk. za podnebje, energijo in zrak Min. za ekol. tranzicijo pri prilagajanju podnebnim spremembam

Nekdanja Glavna direkcija za podnebje, energijo in zrak Ministrstva za ekološko tranzicijo začela z **uradnim postopkom**, ki je namenjen:

- **širjenju kulture prilaganja** podnebnim spremembam **na deželnem in lokalnem nivoju**;
- **odpravi območnih razlik pri izvajanju postopkov za prilagajanje** v skladu z vsebinami Nac. strat. prilaganja podn. sprem. in Nac. nač. za prilagajanje podnebnim sprem.

CReIAMO PA

Akcijska smernica 5 projekta CReIAMO PA

Uradna pot za prilagajanje podnebnim spremembam Ministrstva za ekološko tranzicijo poteka na osnovi aktivnosti, ki jih predvideva akcijska smernica 5 "**KREPITEV UPRAVNIH ZMOGLJIVOSTI ZA PRILAGAJANJE PODNEBNIM SPREMEMBAM" projekta CReIAMO PA** (os 1 PON Governance in zmogljivosti uprave 2014-2020), pri čemer je Sogesid Spa izvajalec in ministrstvo za ekološko tranzicijo koristnik.

CReIAMO PA

Aktivnosti akcijske smernice 5, predvidena v projektu CReIAMO PA

- **Razvijanje poznavanja**

- Spoznavanje ob delu
- Poletna šola

- **Določitev metodoloških dokumentov**

- **Širjenje metodoloških dokumentov:**

- Delavnice
- Tehnična omizja
- Seminarji

CReIAMO PA

Upravljanje za prilaganje podnebnim spremembam je predstavljeno v metodologijah akcijske smernice 5

CReIAMO PA

Tri "Metodologije» na osnovi smernice L5

Na osnovi smernice 5 so leta 2020 nastale **tri "metodologije»**, ki so namenjene javnim odločevalcem na nacionalnem, deželnem in lokalnem nivoju. Mišljene so tudi kot podpora javnim upravam pri pripravi **strategij in načrtov za prilagajanje** ter na splošno pri soočanju s pomembnejšimi vprašanji, ki izhajajo iz vplivov podnebnih sprememb:

1. "Metodologija za določitev **strategij in deželnih načrtov** za prilaganje podnebnim spremembam"
2. "Metodologija za določitev **strategij in lokalnih načrtov** za prilaganje podnebnim spremembam"
3. "Načela gospodarske analize, ki je vključena v **oceno stroškov** podnebnih sprememb"

Metodologijam so priložene tri priloge:
"operativni listi", "informativni listi" in "glosar".

CReIAMO PA

Priloge metodologijam

Metodologijam za pripravo deželnih oz. lokalnih strategij so priložene **tri priloge**, ki so namenjene podpori javnim upravam pri pripravi strategij oz. načrtov za prilagajanje ter na splošno pri soočanju s pomembnejšimi vprašanji, ki izhajajo iz vplivov podnebnih sprememb na življenje skupnosti:

1) Operativni listi vsebujejo instrumente, ki pomagajo pri izvajanju izbrane metodologije za prilagajanje; vsebujejo širok nabor osnovnih konceptualnih pojasnil, primerov metod in tehnik, ki jih je mogoče uporabiti za prilagajanje načrtovanja ter za lažje vključevanje meril in smernic za prilagajanje.

2) **Informativni listi**, v katerih so sistematizirani podatki, zbrani v prvi fazi projekta CReIAMO PA, vsebujejo najnovejše informacije o tekočih raziskovalnih projektih, splošne ali sektorske smernice, pripravljene v Italiji na ravni regij in lokalnih organov, ter dobre prakse in referenčne vire (npr. vire financiranja, nacionalne in evropske projektne mreže), ki lahko pomagajo pri načrtovanju in operativnem izvajanju odzivov na podnebne spremembe.

3) **Glosar**, ki vsebuje gesla in pojme, ki izhajajo iz podnebne znanosti in so povezani z metodološkimi in tehničnimi vidiki ter upravnimi in političnimi postopki.

Postopek prilaganja podnebnim spremembam

Grafični prikaz postopka, ki upravam za izvajanje svetuje način prilagajanja, kot je opisano v "Metodologijah za opredelitev regionalnih strategij in načrtov za prilagajanje podnebnim spremembam" v smernici 5 projekta CReIAMO PA.

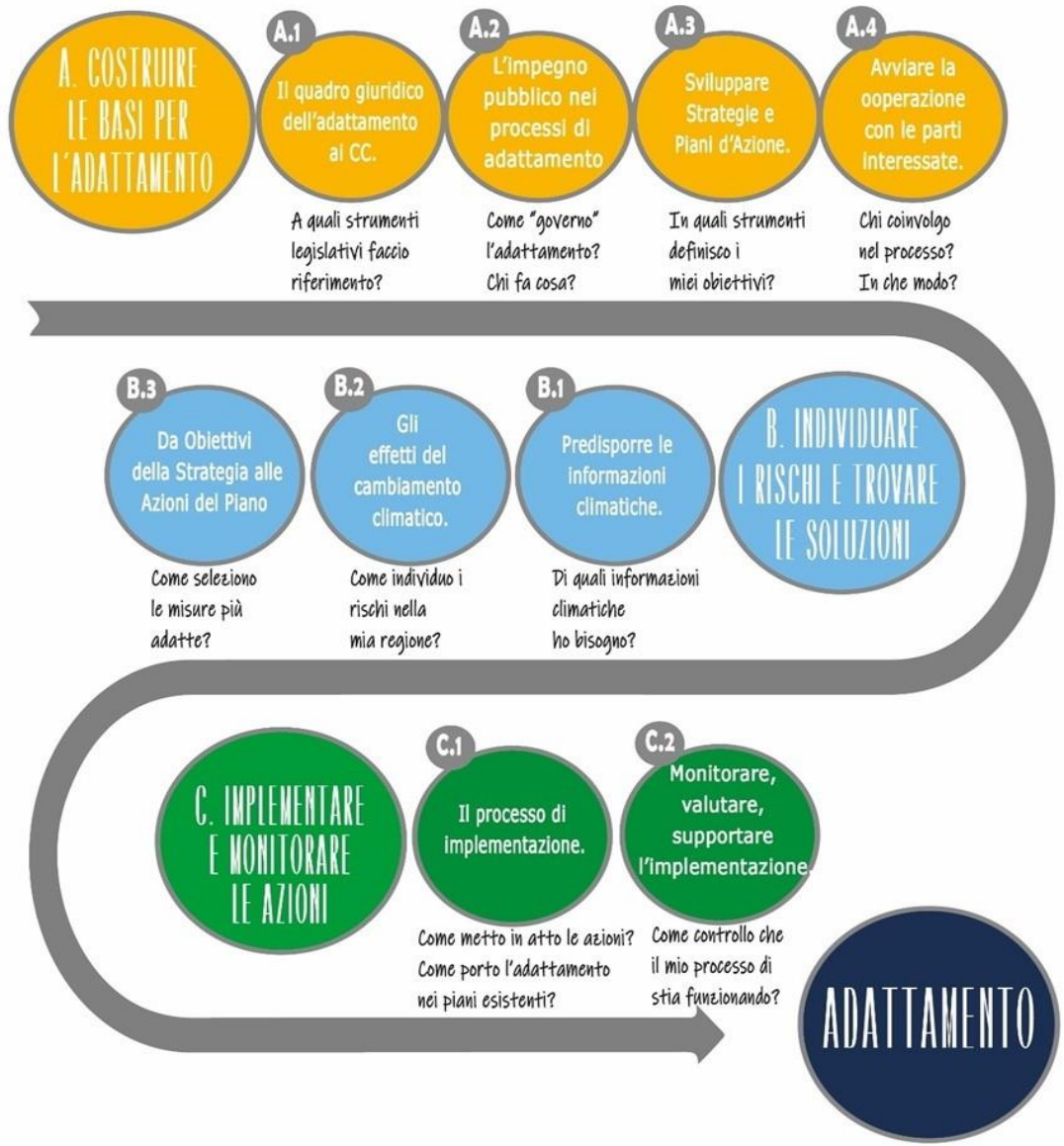

Vir: CReIAMO PA - smernica 5, Metodologija za določitev *strategij in deželnih načrtov* za prilaganje podnebnim spremembam

CReIAMO PA

Deželna struktura upravljanja, orisana v metodologiji

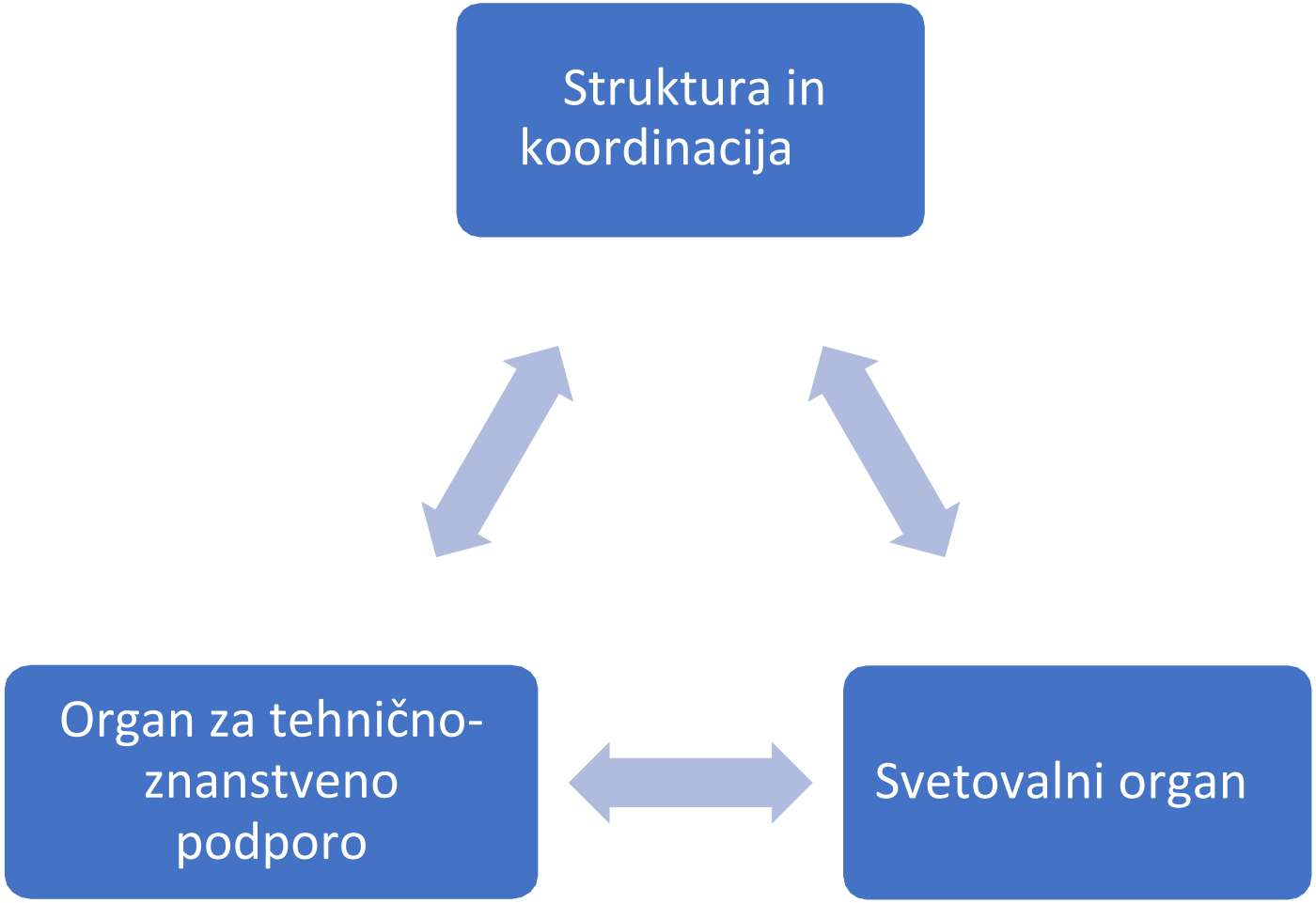

CReIAMO PA

Deželna struktura upravljanja: a) koordinacijski organ

Je povezovalni organ z različnimi pristojnostmi

CReIAMO PA

Deželna struktura upravljanja: a) koordinacijski organ

Naloge koordinacijskega organa:

loc *di*

prilagajanje (npr. pri pripravi Ak. n. za trajnostno

CReIAMO PA

Deželna upravljalni organ: b) tehnično-znanstvena podpora

Vzpostaviti bi ga bilo treba na regionalni ravni, pri čemer bi v prvi vrsti sodelovale z Deželno agencijo za varstvo okolja, ki bi lahko dobile naloge v zvezi s potrebami, ki izhajajo iz deželne in lokalne uprave.

CReIAMO PA

Deželna upravljalni organ: b) tehnično-znanstvena podpora

Naloge koordinacijskega organa:

- *zbiranje podnebnih informacij, priprava podnebnega profila in ocena prihodnjih podnebnih scenarijev;*
- *ocenjevanje podnebnih tveganj in vplivov na teritorialni in sektorski ravni, prispevanje k opredelitvi analiz učinkov sedanjih in pričakovanih podnebnih sprememb na različne civilne, storitvene in proizvodne sektorje ter na urbana in naravna okolja, tudi z aktiviranjem posebnega sodelovanja s pristojnimi inštituti in organi, ter upoštevanje okoljsko-socialnih in gospodarskih zunanjih učinkov, ki izhajajo iz podnebnih sprememb;*
- *ocena ranljivosti in sposobnosti prilagajanja na teritorialni in sektorski ravni;*
- *podpora ocenjevanju učinkovitosti strategij in načrtov;*
- *podpora pri opredelitvi posebnih sektorskih intervencijskih možnosti;*
- *spodbujanje in sodelovanje pri aplikativnih raziskovalnih projektih, drugih projektih in pobudah, povezanih s prilagajanjem podnebnim spremembam;*
- *sodelovanje pri pripravi in ocenjevanju deželnih in lokalnih načrtov ter programov za prilagajanje podnebnim spremembam kot tudi zagotavljanje skladnosti med sektorskimi politikami in strategijami za podnebne spremembe;*
- *spodbujanje iniciativ za razširjanje in razumevanje podnebnih vprašanj s posebnimi spletnimi stranmi in drugimi informacijskimi sredstvi, kot so tehnična poročila, zemljevidi, odprte zbirke podatkov.*

CReIAMO PA

Deželna struktura upravljanja: c) svetovalni organ

Zagotavlja pravico do sodelovanja v postopkih odločanja, obveščanja in posvetovanja vsem, ki pokažejo zanimanje in so nosilci razpršenih interesov.

Sestavljajo ga lahko strokovnjaki in predstavniki lokalnih in deželnih organov, socialnih organizacij in civilne družbe, proizvodnih kategorij in organizacij, ki delujejo v sektorju, ter raziskovalcev.

Z njegovo ustanovitvijo se spodbujata vključevanje in dejavno sodelovanje lokalnih skupnosti pri prehodu na prilagajanje podnebnim spremembam in bolj trajnostni razvoj.

CReIAMO PA

Deželna struktura upravljanja: c) svetovalni organ

Naloge svetovalnega organa bi morale zajemati naslednje vidike:

- *vrednotenje potreb, ki jih narekujejo posledice podnebnih sprememb, na območni in sektorski ravni;*
- *spodbujanje in izvajanje zadevnih pravic in interesov;*
- *prispevek k razvoju podnebne politike, načrtovanja in predpisov deželnih ali lokalnih organov.*

CReIAMO PA

Struktura upravljanja, opisana v smernici 5 Metodologije projekta CReIAMO PA

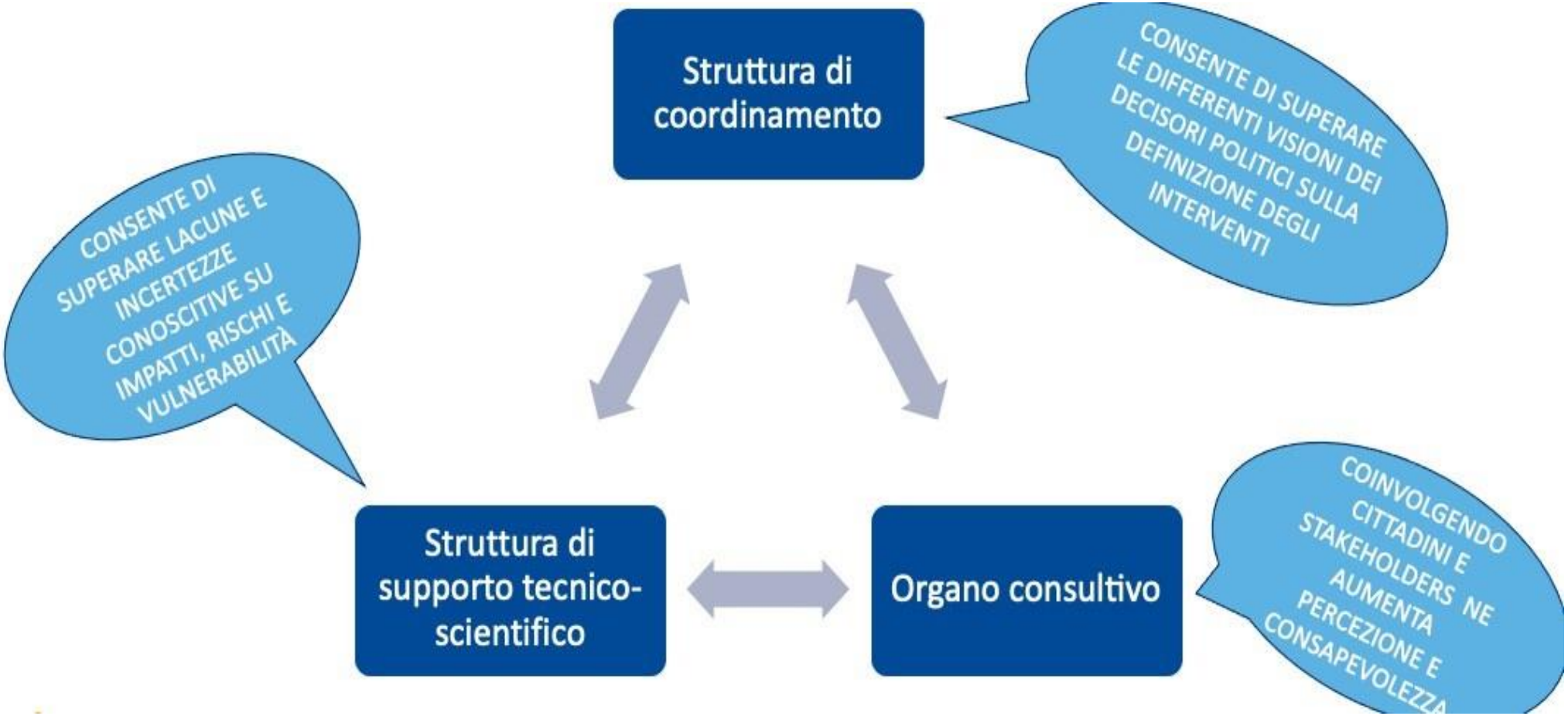

CReIAMO PA

Vir: CReIAMO PA 5- Metodologija za določitev strategij in deželnih načrtov za prilaganje podnebnim spremembam

Spletna stran in kontaktni podatki

Web: **https://creiamopa.minambiente.it/index.php/priorita/priorita-3/linea-5**

E-mail: **Creiamopa.adattamento@minambiente.it**

Tri Metodologije o prilagajanje podnebnim spremembam smernice 5 lahko najdete na:

https://creiamopa.minambiente.it/index.php/comunicazione/agenda/418 - l5-convegno-26112020

CReIAMO PA

Hvala za pozornost

CReIAMO PA